

ЖИТТЄВИЙ ТА ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВЧЕНОГО

Володимир Володимирович КОПЄЙЧИКОВ народився 17 листопада 1923 р. у м. Харкові у родині службовців. Його батько тривалий час працював юрисконсультом на підприємствах м. Харкова, а мати присвятила своє життя сім'ї та вихованню сина.

Дитинство Володимира Копейчикова пройшло в умовах невеликих родинних достатків, як і у більшості підлітків того часу. Найбільшим

захопленням шкільних років став спорт, зокрема волейбол, і відтоді, незважаючи на поранення та інші негаразди зі здоров'ям, спорт та фізична культура посіли в його житті значне місце.

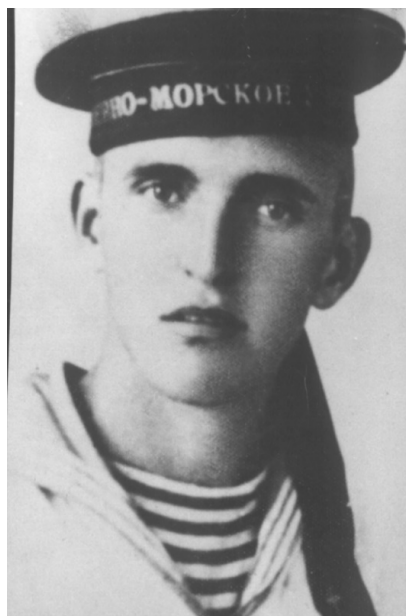
Юність Володимира Копейчикова прийшлася на роки, обпалені війною. Закінчення середньої школи та початок Великої

Вітчизняної війни збіглися у часі: червень 1941 р. – випускний бал і війна, липень – призов на військову службу і навчання у Каспійському вищому військово-морському училищі (м. Баку), після завершення прискороного курсу підготовки вже в листопаді 1941 р. – направлення в діючу армію.

На долю В.В. Копейчикова випали важкі випробування воєнного лихоліття, з яких він вийшов переможцем, загартованим труднощами, горем та нещастям: три найважчі роки боротьби з ворогом (1941-1944), безпосередня участь у бойових діях в складі 69-ї морської стрілецької бригади на посаді командира гармати.

Після поранення у 1944-1945 рр. В.В. Копейчиков продовжував службу в Архангельському кулеметному училищі, а по закінченні війни був демобілізований. В боях із загарбниками він виявив мужність і відвагу, непохитну стійкість і самопожертву, за що був нагороджений медаллю «За відвагу», а в подальшому – іншими бойовими нагородами. Інвалід війни.

У важкий повоєнний час В.В. Копейчиков повертається до рідного Харкова і працює бібліотекарем школи фабрично-заводської освіти № 2. Тоді ж він обирає для себе фах юриста, що остаточно і назавжди визначило його подальший життєвий шлях. Поступає до Харківського юридичного інституту, причому перші два курси закінчує екстерном. Одразу ж після

закінчення інституту в 1948 р. поступає до аспірантури цього ж вузу, яку під науковим керівництвом професора В.І. Сливицького успішно закінчує у жовтні 1951 р. і захищає кандидатську дисертацію на тему «Правові акти місцевих органів державної влади і управління».

З цього часу розпочинається плідна та багатогранна наукова і педагогічна діяльність В.В. Копейчикова. Він послідовно обіймає посади старшого викладача Юридичного інституту (м. Алма-Ата), доцента, виконуючого обов'язки професора кафедри, ученого секретаря вченої ради Харківського юридичного інституту.

Харківський юридичний інститут був на той час одним з найбільш відомих осередків юридичної науки і освіти, мав давні традиції підготовки висококваліфікованих правознавців – науковців і практиків. Наукова та педагогічна активність колективу інституту, принципове, але разом з тим доброзичливе ставлення до нової генерації молодих вчених допомогли В.В. Копейчикову розкрити найкращі професійні та людські якості. В інституті відбувається його формування не тільки як вченого і педагога, а й як організатора навчально-виховного процесу, громадського діяча. Він плідно досліджує проблеми виникнення, становлення та функціонування механізму держави.

Завершення цього дослідження у травні 1969 р. надало В.В. Копейчикову можливість у науковій дискусії з офіційними опонентами, видатними вченими-юристами П.Е. Недбайлом, О.Ф. Шебановим та К.А. Мокичевим блискуче захистити докторську дисертацію на тему «Питання теорії механізму радянської соціалістичної держави» і здобути науковий ступінь доктора юридичних наук. Наукові результати цього дослідження висунули В.В. Копейчикова до кола вчених, доробок яких складає самостійна розробка наукових теорій найбільш складних і важливих з наукової та практичної точок зору державно-правових явищ.

Водночас він проводив активну громадську роботу в інституті, неодноразово обирався до керівних органів різних громадських організацій цього вузу, депутатом Харківської міської Ради, головою її комісії з питань законності.

Харківський юридичний інститут став для В.В. Копейчикова справжньою родиною, з якою він підтримував активні наукові, педагогічні та дружні стосунки. Він нерозривно поєднував наукову діяльність з практичною роботою, що є однією з найхарактерніших рис його як науковця, завжди намагався досконалим і ефективно досліджувати актуальні проблеми державного і суспільного життя, які мають важливе теоретичне та практичне значення.

У 1971 р. В.В. Копейчиков переїжджає до Києва, де до 1978 р. працює професором юридичного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка. За значні наукові досягнення, активну педагогічну діяльність йому у 1972 р. рішенням Вищої атестаційної комісії присвоюється вчене звання професора. Період роботи в університеті характеризується розширенням наукових інтересів В.В. Копейчикова. Він звертається до

досліджень проблем державного управління, теоретичних основ конституційного права. У 1977 р. у світ виходить його монографія «Радянська держава та ефективність управління», а в 1978 р. завершується робота над книгою «Конституція розвинутого соціалізму: теоретичні основи, сутність, функції».

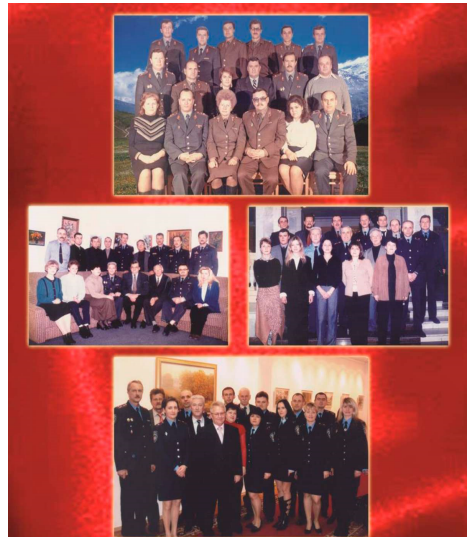
Як видатного вченого, який має всесоюзне визнання, В.В. Копейчикова у 1978 р. запрошують на роботу до Інституту держави і права АН СРСР, в якому він працює на посаді старшого наукового співробітника відділу прав людини.

Після кількарічної роботи в Москві В.В. Копейчиков у грудні 1982 р. повертається до Києва і наступні 16 років незмінно пов'язує своє наукове і педагогічне життя з Національною академією внутрішніх справ України, в якій працює на посаді професора кафедри теорії держави і права. Багато в чому завдячуючи наполегливій та натхненній праці В.В. Копейчикова на цій кафедрі був створений творчий колектив педагогів та науковців, висококваліфікованих фахівців з теорії держави і права, історії державно-правових вчень, конституційного права.

Під його керівництвом у навчальний процес академії запроваджені, крім нормативних навчальних курсів з теорії держави і права, історії вчень про державу і право, юридичної деонтології, також спеціальні навчальні курси з актуальних проблем теорії держави і права, основних національних правових систем, методології сучасного правознавства, юридичної компаративістики та ін.

За час роботи в академії В.В. Копейчиковим підготовлено більш як 25 докторів і кандидатів наук, які успішно завершили дисертаційні дослідження з проблем прав і свобод людини та їх забезпечення в діяльності правоохоронних органів, національної безпеки, правомірної поведінки працівників органів внутрішніх справ, принципів правового регулювання, громадянського суспільства тощо. За його науковим редагуванням та участю випущено понад 40 видань наукового та навчально-методичного характеру. Лише за три роки (1995-1998) побачили світ навчальні посібники «Теорія держави і права» та «Загальна теорія держави і права», підручник «Основи конституційного права», курс лекцій «Історія вчень про державу та право».

На базі кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ України В.В. Копейчиковим (нині – Національна академія внутрішніх справ) створена наукова школа з прав людини та їх забезпечення в діяльності правоохоронних органів, до складу якої входять вчені-правники В.В. Бородин, Є.О. Гіда, С.Д. Гусарев, А.М. Колодій, М.М. Матяшевич,

Л.М. Павловська, В.М. Пехов, А.Ю. Олійник, Л.П. Самофалов, О.Д. Тихомиров, О.І. Троян, О.В. Цельєв, В.С. Шилінгов та ін.

Враховуючи науковий досвід В.В. Копейчикова та визнаючи потенціал і доробок створеного ним творчого колективу фахівців з теорії держави і права, Президія Академії правових наук України у 1995 р. призначила В.В. Копейчикова головою координаційного бюро Академії правових наук України з проблем теорії держави і права та вчень про державу і право, а Національну академію внутрішніх справ України – провідною установою з координації наукових досліджень цього напрямку.

У науковій сфері В.В. Копейчиков відомий як видатний вчений, талановитий організатор науки, один із провідних вітчизняних фахівців в галузі теорії держави і права та конституційного права. Він є автором понад 250 наукових праць, з них 10 – особисті монографії та 9 написані у складі авторських колективів. В його науковому доробку такі фундаментальні праці, як «Правовые акты местных органов государственной власти и управления» (1956), «Механизм Советского социалистического государства» (1965), «Механизм Советского государства» (1968), «Система органов Советского государства по новой Конституции СССР» (1979), «Конституция развитого социализма: теоретические основы, сущность, функции» (1979), «Права человека: мифы и реальности» (1987), «Гуманизм советской демократии» (1989), «Народовластие и личность» (1991), присвячені питанням державного механізму та апарату, теорії конституції, прав і свобод особистості тощо.

В.В. Копейчиков успішно працював над багатьма державно-правовими проблемами, але найбільший внесок зробив у розробку вищезгаданих наукових напрямків і є одним із засновників сучасної української школи з проблем прав і свобод людини та механізму їх реалізації. Своїми науковими працями він збагатив юридичну науку, вони одержали широке визнання як в Україні, так і за її межами. Його праці характеризуються ґрунтовністю, докладністю, новизною постановки проблем та оригінальністю їх вирішення.

Чималий внесок В.В. Копейчикова і в розробку чинного законодавства та вдосконалення практики його застосування. Він брав активну участь у нормотворчій роботі по створенню системи законодавства незалежної України. Ідеї, закладені в його теоретичних працях, використовуються в державно-правових програмах і законодавчих актах.

В.В. Копейчиков здійснює керівництво творчими колективами кафедри з питань дослідження історії політичних і правових вчень, актуальних проблем теорії держави і права. За його ініціативою в Національній академії внутрішніх справ України створена група науковців, яка за дорученням Державного комітету з питань науки і технологій України розробляла проект «Концепції правоохоронної діяльності в умовах формування правової держави та громадянського суспільства в Україні».

В.В. Копейчиков бере активну участь в роботі різних комісій органів державної влади та управління України, продуктивно працював у складі робочої групи Конституційної комісії Верховної Ради України (він є одним із співавторів нової Конституції України), а також над підготовкою проектів

законів «Про державну службу в Україні», «Про міліцію» та ін. В.В. Копейчиков є членом Консультативної ради з питань державного будівництва і правової політики Верховної Ради України.

З 1995 по 1998 р. В.В. Копейчиков працював науковим консультантом Президента України з питань державного будівництва.

У 1993 р. В.В. Копейчиков обраний дійсним членом Академії правових наук України, є членом низки вчених та спеціалізованих рад по захисту дисертацій, редколегії «Вісника Академії правових наук України».

В.В. Копейчиков – талановитий педагог, який зробив вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих юристів. Своїми глибокими за змістом, цікавими та яскравими лекціями він здобув повагу і вдячність багатьох поколінь студентів, слухачів та курсантів, яких виховував протягом піввіку, за що йому у 1993 р. присвоєне почесне звання «Відмінник освіти України». В 1992 р. за особистий внесок у розвиток правознавства, підготовку висококваліфікованих юридичних кадрів Указом Президента України В.В. Копейчикову присвоєне почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

***Пендюра Максим Миколайович,**
завідувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*